

บันทึก

เรื่อง ปัญหากฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท
(การแปลงหุ้นบุริมสิทธิเป็นหุ้นสามัญ กรณีบริษัทโรงงานกระดาษสหไทย จำกัด)

กระทรวงพาณิชย์ได้มีหนังสือที่ พณ. ๐๕๐๒/๓๐๕๐ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาขอให้พิจารณาให้ความเห็นในปัญหาข้อกฎหมายตามที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ทราหรือเกี่ยวกับการจดทะเบียนบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๒ โดยมีข้อเท็จจริงสรุปได้ดังนี้ บริษัทโรงงานกระดาษสหไทย จำกัด ได้มีมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือหุ้นให้เปลี่ยนแปลงหุ้นบุริมสิทธิจำนวน ๒๕๐,๐๐๐ หุ้น มาเป็นหุ้นสามัญ และได้มาขอให้สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้าจดทะเบียนยกเลิกหุ้นบุริมสิทธิให้ กรมทะเบียนการค้าพิจารณาแล้วเห็นว่า การยกเลิกเฉพาะสภาพหุ้นบุริมสิทธิโดยไม่ยกเลิกหมดทั้งหุ้น อาจเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย จึงสั่งไม่รับจดทะเบียนและแนะนำให้บริษัทไปดำเนินการแปลงหุ้นบุริมสิทธิเป็นหุ้นสามัญ ด้วยการลดทุนของบริษัทเฉพาะหุ้นบุริมสิทธิและเพิ่มทุนใหม่เป็นหุ้นสามัญ แต่บริษัทได้โต้แย้งว่าการดำเนินการตามมติพิเศษดังกล่าวเป็นเจตนาของผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิทั้งยังไม่มีผู้ใดคัดค้านและกรณีไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทแต่อย่างใด กระทรวงพาณิชย์จึงใคร่ขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นชี้ขาดว่าการยกเลิกสภาพหุ้นบุริมสิทธิและจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเป็นหุ้นสามัญจะกระทำได้อย่างไรหรือไม่อย่างไร

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๖) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวนี้อย่างแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้แบ่งหุ้นออกเป็นสองประเภท คือ หุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิ มาตรา ๑๑๐๓^๑ บัญญัติว่า ในการที่บริษัทจะมีหุ้น

^๑ มาตรา ๑๑๐๓ บรรดาหนังสือชื้อช้วนและหนังสือบอกกล่าวป่าวร้อง หรือหนังสืออย่างอื่นในการชื้อช้วนให้เข้าชื้อชื้อหุ้นทุก ๆ ฉบับต้องลงวันและลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการบริษัทและต้องนำไปจดทะเบียนก่อนแล้วจึงโฆษณา

ในหนังสือเช่นกล่าวนั้น ต้องแถลงความเหล่านี้ คือ

(๑) ข้อความในหนังสือบริคณห์สนธิ

(๒) จำนวนเงินที่จะต้องใช้ในหุ้นหนึ่ง ๆ ก่อนบริษัทจดทะเบียน

(๓) จำนวนและมูลค่าแห่งหุ้นบุริมสิทธิ ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้นบริษัทให้บอกสภาพและหุ้นบุริมสิทธิซึ่งจะพึงได้แก่หุ้นนั้นสถานใดเพียงใด และเพราะเหตุใด จึงได้คิดจะให้หุ้นบุริมสิทธิเช่นนั้น

(๔) จำนวนและมูลค่าแห่งหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิซึ่งจะออกให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว เพราะใช้ให้ด้วยอย่างอื่นนอกจากตัวเงินแล้ว ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้นบริษัทให้บอกสภาพและมูลค่าแห่งหุ้นเช่นนั้นให้เพื่อแทนคุณแรงงานหรือตอบ

บุริมสิทธิให้แจ้งจำนวนและมูลค่าแห่งหุ้นบุริมสิทธิ รวมทั้งสภาพและบุริมสิทธิซึ่งจะพึงให้แก่หุ้นนั้นด้วยว่ามีเพียงใด และให้บุริมสิทธิเพราะเหตุใด ไว้ในหนังสือชี้ชวนหนังสือบอกกล่าวป่าวร้องหรือหนังสืออย่างอื่นใดในการชวนให้เข้าซื้อซื้อหุ้นนั้นด้วย ทั้งนี้ เพราะหุ้นบุริมสิทธิเป็นหุ้นที่ทำให้ผู้ถือมีสิทธิเหนือกว่าหุ้นสามัญ เช่น ได้รับเงินปันผลสูงกว่าหุ้นอื่น หรือเป็นหุ้นที่ออกให้แก่ผู้ถือในลักษณะที่จะต้องได้ทุนคืนก่อนผู้ถือหุ้นสามัญจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องพิเศษ และเมื่อตอนก่อตั้งบริษัทขึ้นมานั้น จะต้องระบุงบไปให้แน่ชัดเลยว่าบริษัทจะมีหุ้นประเภทใดบ้าง ประเภทละเท่าไรตามมาตรา ๑๑๔๒^๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อบริษัทได้ออกหุ้นบุริมสิทธิไปแล้วได้กำหนดไว้แล้วว่าบุริมสิทธิจะมีแก่หุ้นนั้น ๆ เพียงใดท่านห้ามมิให้แก้ไขอีกเลย การขอยกเลิกบุริมสิทธินี้ เมื่อตีความดูแล้วก็เข้าอยู่ในมาตรา ๑๑๔๒ คือเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบุริมสิทธิเป็นการกระทำที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย

หุ้นบุริมสิทธิและหุ้นสามัญเมื่อระบุเอาไว้เท่าใดเมื่อตอนก่อตั้งบริษัท ก็จะต้องคงเอาไว้เท่านั้น ยกเว้นแต่จะได้มีการแก้ไขหนังสือบริคณห์สนธิของบริษัทโดยมติพิเศษตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๑๔๕^๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่การจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนวนของหุ้นประเภทต่าง ๆ จะทำได้ก็แต่โดยวิธีการลดทุนและเพิ่มทุนเท่านั้น จะทำโดยวิธีอื่นหาได้ไม่ ในกรณีนี้สมมุติว่า การยกเลิกบุริมสิทธิโดยมติพิเศษนั้นสามารถกระทำได้ แต่เมื่อยกเลิกบุริมสิทธิไปแล้วหุ้นนั้นก็จะไม่กลายเป็นหุ้นสามัญ แต่จะยังคงเป็นหุ้นบุริมสิทธิอยู่ เพียงแต่ว่าไม่มีบุริมสิทธิใด ๆ ต่อไปเท่านั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๖) มีความเห็นว่าถ้าบริษัทโรงงานกระดาษสทไทย จำกัด ประสงค์จะทำการเปลี่ยนแปลงหุ้นบุริมสิทธิ ๒๕๐,๐๐๐ หุ้น ให้เป็นหุ้นสามัญ วิธีเดียวที่จะกระทำได้อีกคือโดยวิธีการลดทุนและเพิ่มทุนเท่านั้น การที่จะยกเลิกสภาพบุริมสิทธิของหุ้นบุริมสิทธิแล้วขอจดทะเบียนเป็นหุ้นสามัญนั้นกระทำไม่ได้ โดยเหตุผล ๒ ประการ คือ (๑) เป็นการแก้ไขบุริมสิทธิตามนัยมาตรา ๑๑๔๒ ซึ่งไม่อาจกระทำได้ แม้ว่าจะมีมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิอนุมัติให้ทำได้ก็ตามเพราะเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย (๒) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้แบ่งหุ้นออกเป็นสองชนิด คือ หุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิ สภาพของหุ้นแต่ละชนิดแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด และยังคงอยู่ตลอดไปนับแต่เริ่มจดทะเบียนก่อตั้งบริษัทเป็นต้นมา การยกเลิกสภาพบุริมสิทธิในหุ้นบุริมสิทธิไม่อาจทำให้หุ้นบุริมสิทธิเปลี่ยนแปลงมาเป็นหุ้นสามัญได้

แทนทรัพย์สินอย่างใด

ฯลฯ

ฯลฯ

^๒ มาตรา ๑๑๔๒ ถ้าบริษัทได้ออกหุ้นบุริมสิทธิไปแล้ว ได้กำหนดไว้ว่าบุริมสิทธิจะมีแก่หุ้นนั้น ๆ เป็นอย่างไร ท่านห้ามมิให้แก้ไขอีกเลย

^๓ มาตรา ๑๑๔๕ จำเดิมแต่ได้จดทะเบียนบริษัทแล้ว ท่านห้ามมิให้ตั้งข้อบังคับขึ้นใหม่ หรือเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงข้อบังคับหรือข้อความในหนังสือบริคณห์สนธิแต่อย่างหนึ่งอย่างใดเว้นแต่จะได้มีการลงมติพิเศษ

(ลงชื่อ) อมร จันทรสุมบูรณ์

(นายอมร จันทรสุมบูรณ์)

รองเลขาธิการฯ

ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กันยายน ๒๕๖๑